

РЕЦЕНЗИЯ

ОТ ПРОФ. Д-Р СТЕЛА ДЕРМЕНДЖИЕВА

Относно:

за присъждане на **ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН “ДОКТОР”**

област на висше образование 1. ПЕДАГОГИЧЕСКИ НАУКИ

професионално направление: 1.3. ПЕДАГОГИКА НА ОБУЧЕНИЕТО ПО ...

научна специалност: МЕТОДИКА НА ОБУЧЕНИЕТО ПО ГЕОГРАФИЯ

Заглавие на дисертационния труд: **ОБУЧЕНИЕ ПО ТЕМА „НАСЕЛЕНИЕ И СЕЛИЩА“ В БЪЛГАРСКОТО СРЕДНО УЧИЛИЩЕ**

Докторант: ГЛ.АС. РОСИЦА ЦАНКОВА ВЛАДЕВА

Научен ръководител: доц. д-р Тодорка Кръстева

1. ДАННИ ЗА ДИСЕРТАНТА

Росица Владева е родена през 1964 г. Завършила е СУ “Св. Климент Охридски, Геолого - географски факултет” през 1987 г., специалност “География”. Има магистърска степен по “Туризъм“. Била е учителка в СОУ “Н. Вапцаров” и в СОУ “В. Друмев” в град Шумен.

От 1995 г. е асистент по Методика на обучението по география, от 1998 – старши асистент, а от 2001 г. е гл. асистент в катедра “География” при ФПН на ШУ „Еп. Константин Преславски“, в последствие в катедра „География и методика на обучението по география“.

Гл.ас. Росица Владева е инициативна и последователна, стриктна, държи на коректността в общуването. Лесно се адаптира. Методично усвоява и прилага нови знания от научната област, в която работи. Креативна е. Владее отлично руски език и добре английски език. Притежава добри компютърни умения за работа с приложни програми.

Научната продукция включва общо 56 публикации – 2 учебника, 10 учебни помагала (които са написани в съавторство), 44 студии, статии и доклади. Участвала е в

32 научни конференции – международни и национални с доклади. Натрупан е опит от участие в 7 научно-изследователски и образователни проекти.

Била е член на редакционната колегия на сп. „Обучението по география“ и сп. „География 21“.

Цялата професионална биография на докторанта е в сферата на образованието и по конкретно в обучението по география и кономика.

2. ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТУРАТА

На основание чл. 74, т.1 и съгласно гл. 104 от Правилника за структурата и организацията на учебния процес в Шуменския университет “Еп. Константин Преславски“, гл. ас. Росица Цанкова Владева (докторант на самостоятелна подготовка по шифър 05.07.03. Методика на обучението по география, към Факултета по природни науки) е отчислена с право на защита, съгл. Заповед № 971 от 07.05.2003 г.

Съгласно Заповед РД-16-102, от 28.08.2013г. на основание на чл. 25, ал. 2 от Правилника за развитието на академичния състав в ШУ и във връзка с доклад на декана на ФПН относно провеждането на процедура за предварително обсъждане на дисертацията за придобиване на образователната и научната област „доктор“ е разширен еднократно с право на глас състава на съвета на катедра „География и Методика на обучението по география“ с трима специалисти - по професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по.... По приложения протокол № КД-01/27.09.2013 е видно, че е проведено обсъждане на дисертационния труд и е дадена положителна оценка за готовността за защита на дисертационния труд.

Приложените документи потвърждават, че са спазени изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ШУ.

По заключителната част на процедурата на дисертацията не са констатирани нарушения.

Във връзка със защитата са депозиранни всички изисквани от закона документи.

3. ДАННИ ЗА ДИСЕРТАЦИЯТА И АВТОРЕФЕРАТА

Дисертационния труд е разработен в Увод, пет глави и заключение, приноси на дисертационното изследване, публикации по темата на докторантурата, библиография в общ обем от 239 страници.

Към него са приложени допълнителни доказателства за извършената експериментална работа - 31 приложения. Списъкът на използвани източници включва 351 заглавия на монографии, книги, учебници, студии, статии и доклади в научни списания и тематични сборници, значителен брой нормативни актове, учебници и учебни помагала и електронни ресурси, от които 309 на кирилица (български и руски език) и 42 заглавия на латиница (английски, френски).

Авторката коректно се позовава на тях в отделните части на труда.

Посочените количествени параметри не са водещият аргумент за положителните качества на дисертацията. Но те илюстрират способността на докторантката да обработва целенасочено голям масив от професионална литература, да анализира задълбочено теоретични идеи и да подходи интердисциплинарно към проблема.

Дисертацията отговаря на изискванията на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на ШУ.

С разработването и гл. ас. Росица Владева засвидетелства, че притежава задълбочени теоретични знания по проблема и способност теоретично да обоснове, планира и проведе самостоятелно научно изследване, да събере богат емпиричен материал и да го интерпретира.

Структурата на разработката и ясно очертаната концепция са позволили изследването да се разгърне логически последователно.

Уводната част на дисертацията включва една обща постановка на изследвания проблем и мотивите за избор на темата. Обосновано дисертантът доказва нейната актуалност, произтичаща от това, че темата е традиционно предмет на изучаване в средното училище, но се налага нейното актуализиране във връзка с новите изисквания на обществото и тенденциите в развитието на съвременната педагогическа и географска наука.

По-нататък гл. ас. Росица Владева се спира върху обекта и предмета на изследването, целите на дисертацията и произтичащите от тях задачи, представя набор от изследователски методи и основните етапи на изследването.

Всичко това дава ясна и точна представа за разработената от дисертанта теза и пътищата за нейната научна интерпретация.

Глава първа “ТЕОРЕТИЧНИ ОСНОВИ НА ВЪПРОСА ЗА ОБУЧЕНИЕ ПО ТЕМАТА „НАСЕЛЕНИЕ И СЕЛИЩА“ е посветена на няколко основни проблема: развитие на знанията за население и селища; съвременни научно – географски аспекти; педагогически аспекти и психологически аспекти.

Направен е теоретичен обзор на научните, педагогическите и психологическите аспекти на проблемите, свързани с темата.

В ретроспективен план е осъществен анализ на ключовите за методиката понятия, като цели, умения, компетенции, ценностните ориентации и отношения, различни елементи на мотивационната сфера и необходимите знания, умения и компетенции за постигането им.

Втората глава е **„МЕТОДИЧЕСКИ ОСНОВИ НА ВЪПРОСА ЗА ОБУЧЕНИЕ ПО ТЕМАТА „НАСЕЛЕНИЕ И СЕЛИЩА“.**

Открити са общометодически аспекти на проблема за население и селища в методическата литература по география чрез прилагане на системен и други подходи. Анализирани са частнометодически аспекти на проблема за население и селища в методическата литература по география.

Създадени са теоретични конструкции, тясно обвързани с възможностите за реално приложение в практиката.

Направеният анализ на теоретичните постановки в глава 1 и 2 е задълбочен и пълен.

Третата глава със заглавие **„СЪДЪРЖАТЕЛНО-СТРУКТУРЕН АНАЛИЗ НА УЧЕБНОТО СЪДЪРЖАНИЕ ЗА НАСЕЛЕНИЕ И СЕЛИЩА В СИСТЕМАТА НА ГЕОГРАФСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ В СОУ“**

Осъществен е обстоен критичен анализ на състоянието и проблемите на обучението по темата „Население и селища“ в: основните нормативни документи – законови актове; държавните образователни изисквания за учебно съдържание, учебните програми по география и икономика 5-10 клас; учебниците по география и икономика 5-10 клас и възможностите, които предлагат за формиране у учениците на знания, умения и ценостни отношения.

ГЛАВА IV. МОДЕЛ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО ТЕМАТА „НАСЕЛЕНИЕ И СЕЛИЩА“ В ГЕОГРАФСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ

На основата на задълбочен теоретичен анализ на психолого - педагогическите и частно-дидактическите парадигми гл. ас. Росица Владева представя целеполагащи измерения на модела на обучение по избраната тема чрез характеризирание на състоянието и проблемите на процеса на обучение за население и селища в СОУ

Моделът представлява обобщение на теоретико-практическия опит на автора по обосноваването, конструирането и внедряването на системата на обучение по темата. В съответствие са разграничени съдържателно - структурни особености на модела,

изведена е системата на елементите на учебното съдържание в модела и са описани неговите компоненти в съдържателен план.

Изведената концептуална рамка и теоретичен модел са аргументирани по елементи и са фиксирани връзките и взаимоотношенията между тях.

Дидактическото ситуиране при прилагане на модела е подпомогнато с графична организация на матерала.

ГЛАВА V. ОРГАНИЗАЦИЯ И МЕТОДИКА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО има подчертано общотеоретичен методологически характер.

Тя представя дизайна, научния апарат, етапите на изследването и проведените дидактически експерименти, анализ на резултатите от педагогическите експерименти.

Педагогическият експеримент е осъществен в изключително представителна извадка, което прави резултатите обективни и достоверни. Емпиричният материал е систематизиран и анализиран, като направените изводи са логично обосновани.

Избраните за целта на изследването задачи са така подбрани, че фокусират вниманието върху онези аспекти на образователната парадигма, които се определят като актуални - повишаване на познавателната активност на учениците; формиране на ключови компетенции, като акцентът е поставен върху формирането на аксеологическата компетенция на учениците; използването на интерактивните методи (една голяма част от задачите целят изграждането на активни личности) и др.

Заключението на дисертацията обобщава основните и най-важни моменти от изследването, съдържа генерални изводи. От тях следва, че основната цел на изследването е постигната и изказаната в началото работна хипотеза е потвърдена.

Приложението към дисертационния труд отразява експерименталната работа на дисертанта. Представените в него резултати, анализи и обобщения на практика обосновават и потвърждават разработваната от дисертанта теза.

Представената дисертация е актуално компететно осъществено научно изследване по проблемите на географското образование. Напълно достатъчно отговаря на изискванията за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

В автореферата с обем 59 страници, достатъчно представително са открити както теоретичните, така и приложните аспекти на изследването, обективно са представени приносите и е приложен списък от публикации по темата.

В приложената документация е налична декларация за оригиналност, подписана от гл. ас. Росица Владева.

В заключение мога да потвърдя, че предложеният от гл. ас Росица Владева дисертационен труд съдържа *оригинални научни приноси, използва актуални научно-изследователски методи и е написан на приемлив за едно научно съчинение език и стил.*

4. НАУЧНИ ПРИНОСИ

При разработването на труда докторантката е допринесла за по-нататъшно развиване на теоретичните схващания и за въвеждане на иновативни идеи в практиката по темата.

В теоретичен план тя е внесла свои приносни моменти относно:

Идентифициране на съществен и особено актуален проблем за системата на географското образование по население и селища в по-широкия контекст.

Развиване с опора на идеи от теорията и методологията на географията на населението и селищата.

Разработване на система от теоретични интердисциплинно базирани методологически схващания на възможности за формиране на компетенции като основополагаща стратегия на съвременния процес на обучение по география на населението и селищата.

Прилагане на между- и интердисциплинарност при разработване теоретичните основи на учебния географски дискурс и на обучението по География на населението, позволявайки да се излезе от традиционните рамки на консервативния модел на географското образование, да се развият вътрешнопредметните връзки и се прилагат съвременни методи и подходи в обучението по география и икономика.

Приносни моменти в практико-приложен план:

Разработен е практико - приложен модел за обучение по география на население и селища в съвременен контекст.

Обоснована е логическата структура на модела чрез прилагане на методически инструментариум с цел извеждане на структуроопределящите, водещите и трудните за усвояване понятия.

Предложени са интерактивни задачи целящи активизирането на познавателната дейност и стимулиране на мисленето.

Синтезирани са и някои актуални ценности за условията на съвременното социално-икономическо развитие.

5. ПУБЛИКАЦИИ И УЧАСТИЯ В НАУЧНИ ФОРУМИ

Приложеният списък от 5 самостоятелни публикации, отговарящи на изискванията на нормативните актове.

Трудовете представят аспекти на основните теоретични виждания на авторката по темата и популяризират предложените практико-приложни решения. Публикациите представят значителна част от труда и очертават профила на докторантката като задълбочен и коректен автор.

Разработената от дисертанта тема е изключително актуална и дисертабилна. Дисертационният труд съдържа ценни научни приноси в една твърде слабо изследвана проблематика в методиката на обучението по география.

Научната му стойност се изразява не само в представените от дисертанта теоретични възгледи по темата, но дисертацията има и подчертано практическа насоченост, което от една страна ѝ предава цялостен и завършени вид, т. е. свързва теорията с практиката, а от друга – съдържа преки указания и насоки, които могат да се ползват директно от учителите по география.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изтъкнатите достойнства на предложения труд, неговата актуалност, теоретична задълбоченост и практико-приложна стойност, способността на докторантката да организира методико-географско изследване, са основание да предложи на членовете на журито да присъдят образователната и научна степен “ДОКТОР” на гл.ас. Росица Владева.

10. 01.2014

Шумен

/проф. д-р С. Дерменджиева/